

“VI ÄR INTE VÄLKOMNA HÄR”

Judiska studenter och anställdas
upplevelser av otrygghet och antisemitism
på svenska universitet och högskolor
efter den 7 oktober 2023

“Vi är inte välkomna här”

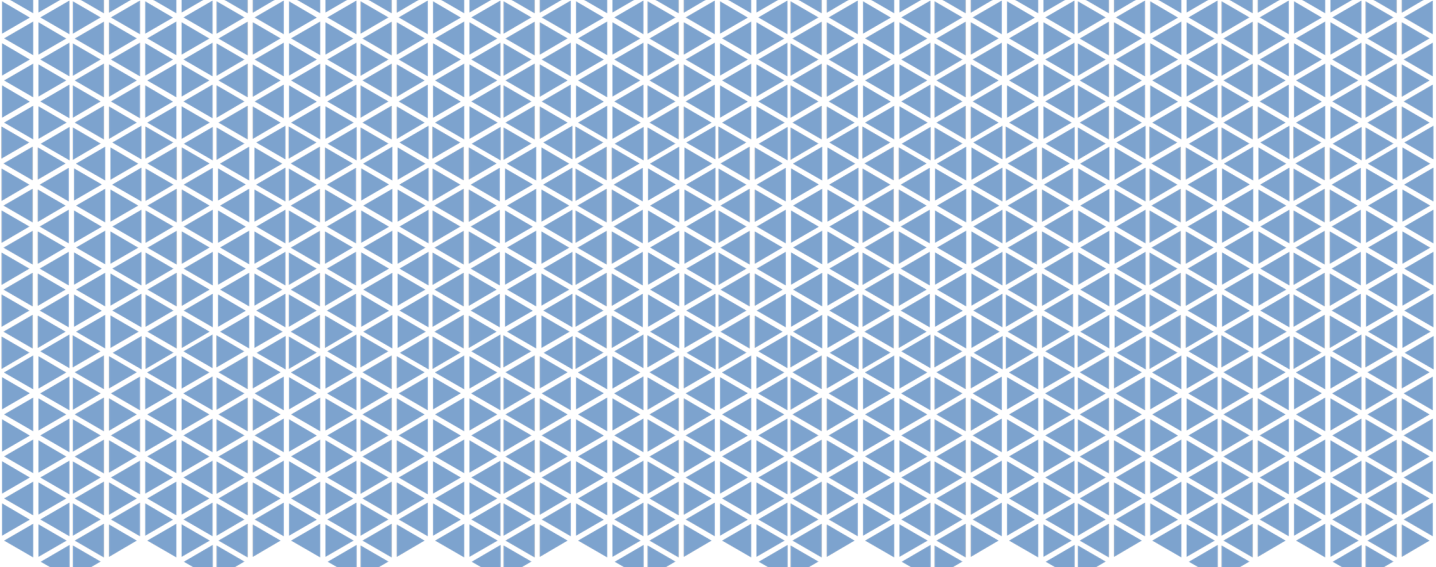
*Judiska studenter och anställdas upplevelser av otrygghet
och antisemitism på svenska universitet och högskolor efter
den 7 oktober 2023*

2025 | Judiska ungdomsförbundet i Sverige

Författare: Maja Lapidus & Naima Grossman

Formgivning: Sharon Lindberg

Framsida: foto av Maja Lapidus, Uppsala universitet 2024

05	Förord
07	Summering
08	Om Judiska ungdomsförbundet i Sverige
10	Varför denna undersökning?
12	Ordlista
13	Resultat
29	Slutsatser
35	Åtgärdsförslag
41	Slutord
42	Slutnoter

Klockan 07.00 ringer ditt alarm. Du tar upp telefonen och scollar i flödet. Din kompis kille har delat ett inlägg med budskapet "död åt sionisterna". Du kollar inkorgen för den judiska studentförening du är engagerad i. "Bebismördare" är det någon som har skickat från en anonym avsändare. En molande ångest sprider sig i kroppen. Du lägger undan telefonen och gör dig redo för dagen.

På campus ser du en camping för propalestinska demonstranter. Senast igår läste du om antisemitiska slagord som ropats på en liknande camping. Du känner efter med handen för att säkerställa att davidstjärnan är ordentligt dold innanför tröjan innan du snabbt går förbi.

Just idag är du lite tidig eftersom du ska prata med din lärare. Du vill ha hjälp med att upprätta en anmälan. För ett par dagar sedan sa en klasskompis på seminariet nämligen att "judar är smarta, de tjänar pengar på andra människors eller samhällets olycka". Du knackar på och läraren öppnar. Det känns bra att göra något konkret och faktiskt anmäla den här gången. "Du får prata med honom" säger läraren och ger dig en klapp på axeln. Suck. Känslan av att ingen förstår och att ingen bryr sig växer.

Klockan är 16 och du är på väg ut från dagens sista föreläsning. På soptunnan utanför salen är en davidstjärna klottrad. På väggen sitter klistermärken om att globalisera intifadan. "Jag är helt omringad av antisemitism", mumlar du för dig själv.

Det är kväll och du och dina kompisar har precis klivit in på studentklubben. Musiken dånar och du ser fram emot en kul kväll. Du går till baren och beställer. Personen bredvid dig sänker blicken mot din hals. Sedan tittar han rakt på dig, höjer armen i en nazi-hälsning och går därifrån utan ett ord. Du känner efter med handen – åh nej, davidstjärnan hade åkt fram. Du stoppar snabbt in den under tröjan igen. Det bränner bakom ögonlocken.

Texten är fiktiv men baserad på fritextsvar från undersökningen.

Summering

Rapporten "Vi är inte välkomna här" visar att den otrygghet som judiska studenter och anställda upplever vid svenska universitet och högskolor varken erkänns eller möts av tillräckliga insatser från lärosätena. Respondenterna vittnar om en känsla av att vara omgiven av antisemitism, något som i rapporten benämns som "ambient antisemitism". Otryggheten på svenska universitet genererar hos många en minskad känsla av att vara en del av såväl universitets- som samhällsgemenskapen. Detta kan i förlängningen utgöra en risk för svensk demokrati då tilliten till samhällsinstitutioner och möjligheten till full delaktighet i det demokratiska livet minskar.

9 av 10 anser att tryggheten på universitetet/högskolan har försämrats efter den 7 oktober

1 av 2 har varit med om eller bevittnat en antisemitisk incident på sitt lärosäte sedan 7 oktober 2023

1 av 2 uppger att de övervägt att inte vara på campus

9 av 10 uppger att deras universitet eller högskola inte agerar för att motverka antisemitism

7 av 10 har låg eller mycket låg tilltro till att samhällets institutioner kan hjälpa dem om de utsätts för antisemitism

Om Judiska ungdoms- förbundet i Sverige

Judiska ungdomsförbundet i Sverige (JUS) är en partipolitisk obunden ideell paraplyorganisation vars syfte är att stärka judiskt barn- och ungdomsliv i Sverige. Det gör JUS genom att arbeta för vår vision: att det ska vara kul att vara jude.

För att åstadkomma detta arbetar JUS med att stödja sina drygt 20 medlemsföreningar både ekonomiskt och administrativt. Dessutom engagerar sig JUS i opinionsbildning och för dialog med beslutsfattare, både för att uppmärksamma judiskt liv och för att motverka antisemitism.

JUS står stadiga som en enande kraft för unga judar att företräda sina egna frågor och bibehålla och utveckla sin judiska identitet.

För att synliggöra judiskt liv driver JUS bl.a podcasten JIDDER och instagramkontot @stoltjude. JUS har även tagit fram en bok och en fotoutställning baserat på instagramkontot.

mmen upp!

as utställningen
om handlar om hur det
ung svensk jude idag.

ingen är en del av
t av judiskt liv i Sverige.
r på judisktliv.se

JUS*

judiska
förbund

JUS ordförande Daniel Janouch talar på
invigningen av utställningen @Stoltjude
på Forum för levande historia, 2025.
Foto: Forum för levande historia.

Varför denna undersökning?

Tidigt på morgonen den 7 oktober 2023 initierade terrorgruppen Hamas ett raketangrepp mot israeliska städer. Samtidigt invaderade flera tusen terrorister israeliska byar nära gränsen till Gaza-remsan där de begick omfattande massakrer på civilbefolkningen. Utöver urskillningslöst mordande förekom det under attacken flera fall av tortyr, kidnappningar, lixskändningar och våldtäkter. Hamas tog cirka 250 personer från Israel som gisslan och förde dem till Gaza. Dagen kom att kallas för den blodigaste i Israels historia och den dödligaste för judar sedan Förintelsen. Angreppet inledde kriget mellan Hamas och Israel 2023.

Massakern och det efterföljande kriget mellan Israel och Hamas har haft stor påverkan på judar och judiska institutioner och organisationer runtom i världen. Detta gäller även för JUS medlemmar och verksamhet. Sedan den 7 oktober 2023 har Sverige sett en markant ökning av antisemitiska attityder och hatbrott. Som exempel kan nämnas att Brottsförebyggande rådet (BRÅ) konstaterade en femdubbling av anmälningar av antisemitiska hatbrott i Sverige mellan den 7 oktober och den 31 december 2023, jämfört med året innan.¹ Enligt underlaget i BRÅs rapport från 2025 har uttryck för hat mot judar och annan antisemitism eskalerat efter terrorattacken den 7 oktober 2023.²

Efter den 7 oktober 2023 upplever många judiska studenter och universitetsanställda en kraftigt ökad otrygghet och antisemitism på svenska lärosäten. JUS har under tiden efter den 7 oktober 2023 fått in otaliga vittnesmål från lärosäten runtom i Sverige om antisemitiska incidenter och känslor av otrygghet.

Syftet med denna undersökning har varit att kartlägga judiska studenter och anställdas upplevelser av antisemitism och otrygghet på svenska universitet och högskolor samt hur dessa upplevelser påverkar deras vardag och känsla av delaktighet i universitetsgemenskapen såväl som i det svenska samhället. Undersökningen granskade även judiska studenters syn på universitetens ansvars-tagande och stöd.

Genomförande

Judiska Ungdomsförbundet Sverige (JUS) genomförde under våren 2025 en enkätundersökning med både fasta svarsalternativ och fritextsvar. Enkäten distribuerades genom JUS och dess nätverk till sammanlagt runt 100 personer. Datamaterialet omfattar svar från 57 personer. Respondenterna identifierar sig som judar och kommer från åtta olika universitet och högskolor runtom i Sverige.

Målgrupp

Målgruppen bestod av judiska studenter och universitets- och högskoleanställda i Sverige, både personer med och utan koppling till judiska föreningar, som ville dela sina upplevelser på universitet och högskolor i Sverige efter den 7 oktober 2023.

Tillförlitlighet

Undersökningen har distribuerats till en stor del av den totala populationen av judiska studenter och universitets- och högskoleanställda. Svarsfrekvensen är hög, men med endast 57 svar finns en ganska stor urvalsosäkerhet i den kvantitativa delen av undersökningen. Slutsatserna baseras därför i hög grad på vad som framkommit i fritextsvaren i kombination med den kvantitativa delen av undersökningen

Ordlista

7 oktober

Attacken mot Israel den 7 oktober 2023 var en samordnad offensiv utförd av terrorgruppen Hamas och andra palestinska terrorgrupper mot civila mål i Israel. Attacken inleddes med raketbeskjutning och följdes av att flera tusen beväpnade terrorister tog sig in i israeliska samhällen nära Gazaremsan. Där mördades omkring 1200 människor och drygt 250 personer fördes som gisslan till Gaza. Händelsen blev den mest dödliga dagen i Israels historia och en direkt utlösande faktor till kriget mellan Hamas och Israel 2023.

Antisemitism

Antisemitism är fördomar och hat mot judar. Antisemitism kommer till uttryck som attityder och föreställningar, men också som handlingar, till exempel diskriminering och våld som riktas mot judar. Antisemitismen bygger till stor del på föreställningar om judar som har djupa historiska rötter. De har förts vidare genom århundradena och har förändrats och anpassats efter nya omständigheter.³

Intifada

Det arabiska ordet "intifada" betyder "uppror" eller "att skaka av sig" och används om palestinska resningar mot Israel, särskilt den första 1987–1990 och den andra 2000–2005. Den första präglades av omfattande protester, civil

olydnad och våldsamma angrepp mot israeler. Den andra utvecklades till en blodig konflikt med självmordsbombningar och andra terrordåd som krävde många dödsoffer på båda sidor; nära 1 000 israeler dödades eller skadades i attacker mot civila och kollektivtrafik. Uttrycket att "globalisera" intifadan är en uppmaning till människor världen över att resa sig mot Israel. Eftersom det starkt förknippas med våldet under intifadorna kan det tolkas som en uppmaning till attacker även utanför Mellanöstern. I praktiken har detta ibland lett till angrepp mot judiska institutioner, hem, kulturcenter och enskilda judar.

Israelrelaterad antisemitism

Detta avser hur antisemitiska föreställningar har kommit att överföras till, eller inbäddas i, sammanhang som rör Israel. Fördomar, konspirationsteorier, anklagelser och misstänksamhet som har antisemitiskt ursprung projiceras i detta sammanhang på Israel och på israeler.⁴

Sionism

Sionism är den rörelse som strävar efter det judiska folkets återvändande och nationella självbestämmande i Israels land. Sionismen utgår från de historiska och religiösa band som knyter det judiska folket till Israels land. Rörelsen rymmer olika inriktningar, bland annat religiös, socialistisk och revisionistisk.

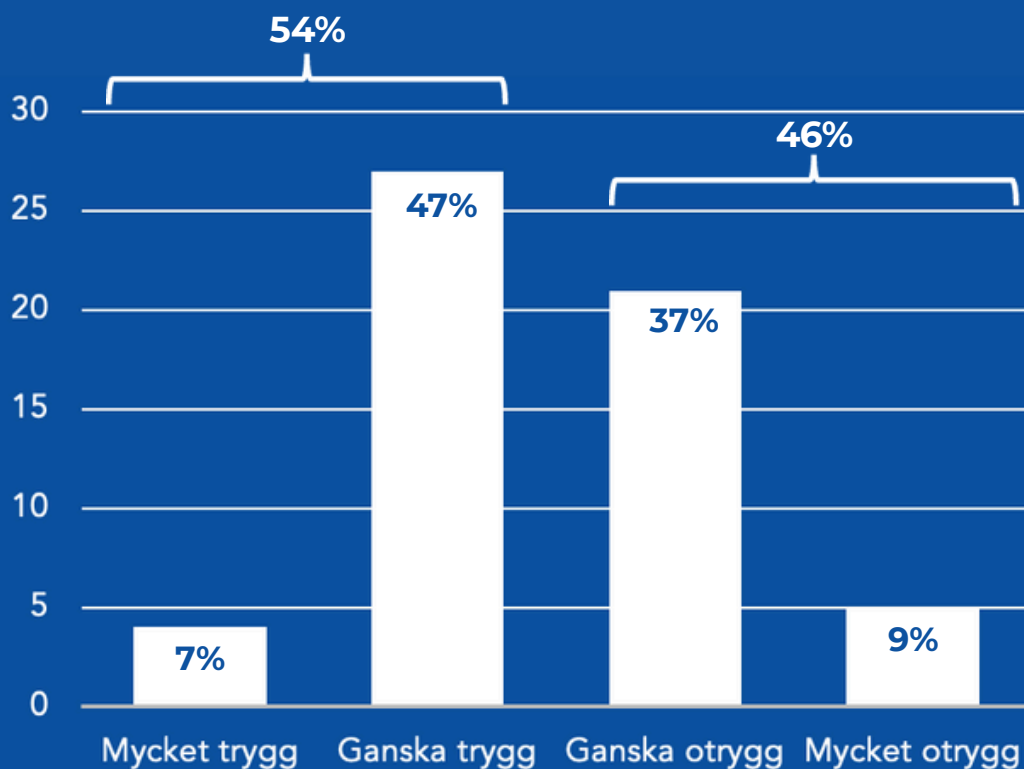
GLOBAL
STUDENT
INTIFADA

RESULTAT

Undersökningen visar att judiska studenter och anställda vid svenska universitet och högskolor känner en tydligt ökad otrygghet efter den 7 oktober 2023. Många döljer sin identitet, hälften har upplevt eller bevittnat antisemitism på campus och tre av fyra upplever pro-palestinsk aktivism på campus som något som genererar otrygghet. Samtidigt upplever majoriteten av respondenterna att lärosätena inte agerar tillräckligt, tilliten till samhällets institutioner är låg och många känner sig mindre som en del av både universitets- och samhällsgemenskapen.

Otrygghet för judar vid svenska lärosäten efter 7 oktober 2023

Nästan varannan respondent upplever situationen som jude på universitet och högskolor idag som otrygg. Tre av fyra uppger att "allmänna utrymmen" är en plats där otryggheten är extra påtaglig. Många vittnar om affischering med antisemitiska budskap och demonstrationer med antisemitiska slagord, vilket båda är exempel på saker som sker i allmänna utrymmen såsom korridorer, studieplatser med mera.

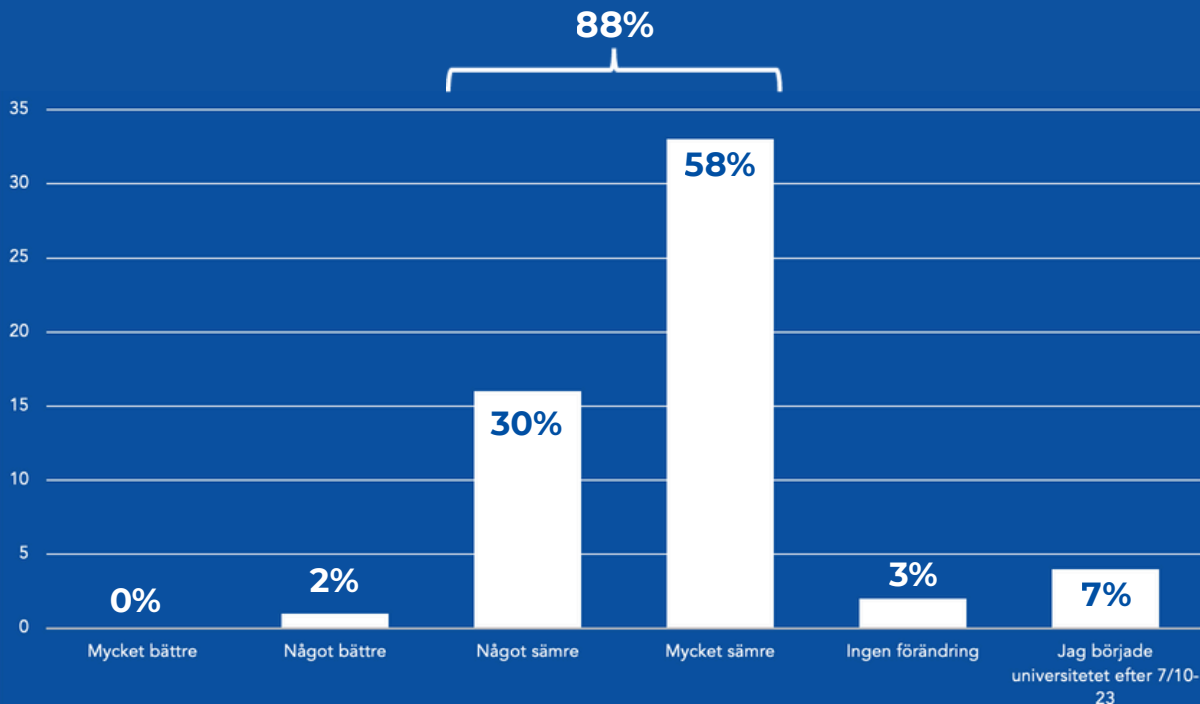

Tryggheten att leva med judisk identitet på universitetet och högskolor har försämrats

Nio av tio av respondenterna uppger att tryggheten att leva med judisk identitet på universitetet och högskolan har försämrats efter den 7 oktober. Flera beskriver hur de, som en direkt följd av detta, börjat dölja sin judiska identitet exempelvis genom att ta av eller gömma judiska symboler (såsom smycken med davidsstjärna), undvika att tala öppet om sin judiska identitet eller att låta bli att nämna släktband eller andra kopplingar till Israel. Otryggheten skapas bland annat av spridningen av antisemitiska och/eller israelfientliga budskap, särskilt genom affischering på campus och innehåll på sociala medier.

9 av 10

anser att tryggheten på universitetet/högskolan har försämrats efter den 7 oktober

I månader efter 7e oktober kände jag mig konstant stressad över att någon skulle ifrågasätta mig eller utsätta mig för något. Hela skolan var tapetserad med anti-israel posters. Vissa av affischerna var ren antisemitism, konspirationsteorier om "zionistisk media", citat som rättfärdigade 7e oktober "resistance is not terrorism", klistermärken med Hello Kitty som hade balaklava-palestinasjal och ett automatvapen.

Det var en stor tältning för Palestina i en park nära skolan som jag gick förbi varje dag. Jag kände mig konstant självmedveten och rädd både socialt och fysiskt. Rädd för obehaglig stämning, att någon skulle ställa mig mot väggen och kräva att jag hade en åsikt kring kriget, men också rädd för att bli attackerad, slagen eller skriken på. Jag förstod på något plan att det inte var stor chans att någon skulle se min davidsstjärna och slå mig men jag gick trots det runt konstant spänd i månader.

Jag hörde så många historier från andra elever på mitt och andra universitet som blivit ifrågasatta och utsatta bara för att de var judar, tillsammans med det ökade hotet mot judiska platser, [judiska] församlingen som varnade om att ha på sig judiska symboler, det var helt enkelt väldigt svårt att inte känna sig otrygg. Varje vägg i skolan påminde mig om känslan av att vara "annan", det var en väldigt påfrestande period, ingen lärare eller personal på skolan frågade något, gjorde något med bilderna och texterna på väggarna.

Jag fick börja gå till psykolog för det blev svårt för mig att gå till skolan. Många av klistermärkena och postersarna är kvar, de värsta är borttagna efter att judiska elever om och om igen har klagat, tillslut så vänjer sig kroppen, så nu känns det inte lika akut längre, men det beror inte på att skolan har fått mig att känna mig trygg utan att jag har fått vänja mig vid den jobbiga känslan och hittat fler judiska vänner.

Fritextsvar från undersökningen.

Utsattheten för antisemitism på svenska universitet och högskolor är stor

Hälften av respondenterna uppger att de har varit med om eller bevittnat en antisemitisk incident på sitt universitet eller högskola sedan 7 oktober 2023.

Fritextkommentarer från undersökningen exemplifierar:

“Davidsstjärna klottrad på soptunnor. Nazistisk raspropaganda om svarta och judar uppsatt på små små lappar i skolans entré.”

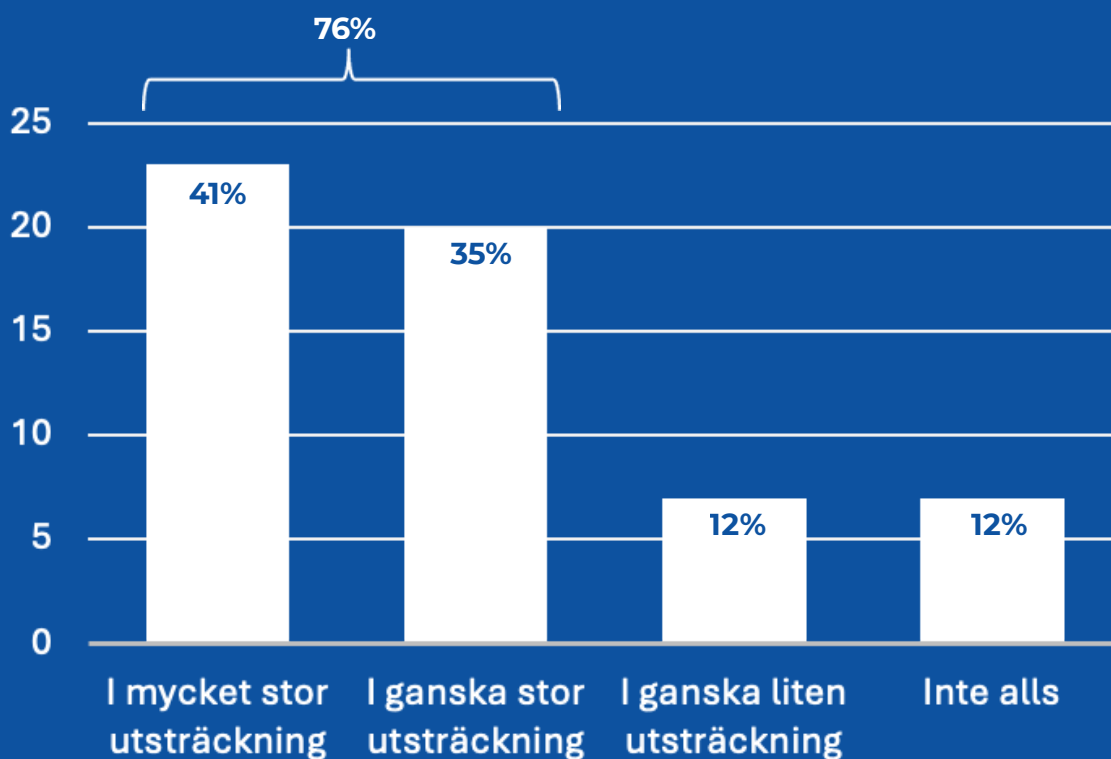
“Har haft folk som har heilat mot mig på [student]klubben pga de har sett min davidsstjärna eller att jag har blivit kallad för bebismördare.”

1 av 2

har varit med om eller
bevittnat en anti-
semitisk incident på
sitt lärosäte sedan
7 oktober 2023

Pro-palestinsk aktivism och demonstrationer på campus skapar otrygghet

Vare sig aktivismen på campus kan anses vara antisemitisk eller inte, visar undersökningen tydligt att den skapar otrygghet hos de judiska studenterna och de judiska anställda på universitet och högskolor. **Tre fjärdedelar av de tillfrågade upplever i mycket stor eller ganska stor utsträckning att den pro-palestinska aktivismen påverkar deras känsla av otrygghet.**

Judiska studenter och anställda överväger att inte gå till campus på grund av obehag eller rädsla

Omkring hälften av respondenterna uppger att de efter den 7 oktober 2023 vid något tillfälle övervägt att avstå från att vistas på campus eller i universitetsområdet. Detta indikerar betydande brister i arbets- och studiemiljön för judar vid svenska universitet och högskolor.

Att medarbetare eller studenter känner att deras möjligheter att närvara på arbetsplatsen eller i utbildningsmiljön begränsas av deras identitet strider mot grundläggande principer för en trygg och inkluderande akademisk miljö.

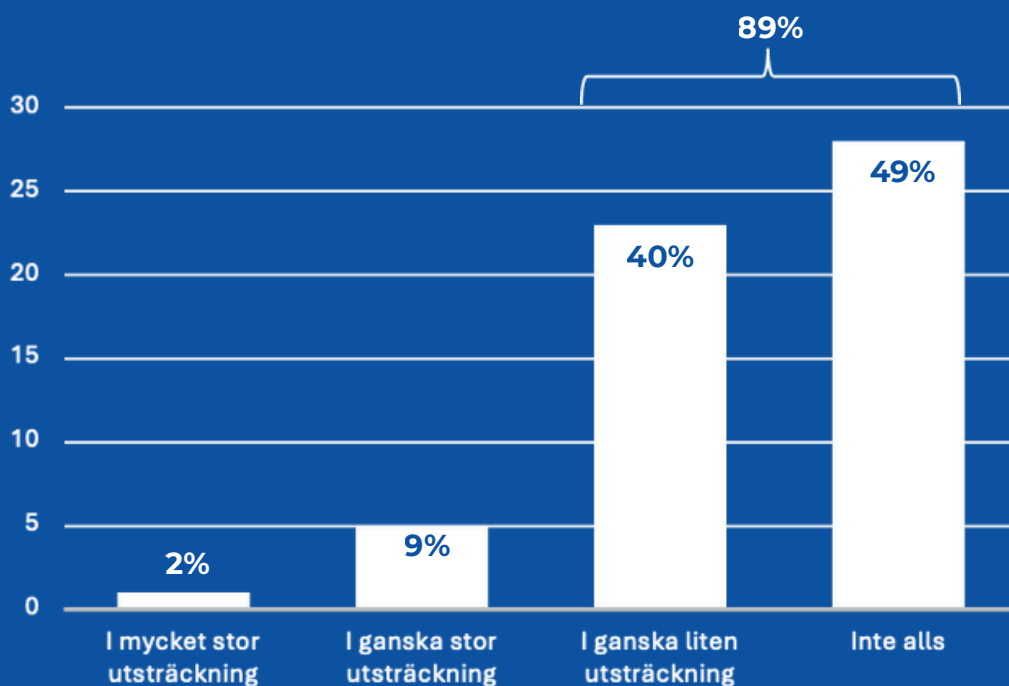

1 av 2

uppger att de
övervägt att inte vara
på campus

Lärosätenas insatser mot antisemitism anses inte tillräckliga

Trots att hälften av respondenterna uppger att de själva upplevt eller bevittnat antisemitism på sitt lärosäte efter den 7 oktober 2023, uppfattar hela nio av tio att deras universitet eller högskola inte agerar för att motverka antisemitism. **Detta tyder på ett tydligt glapp mellan studenters upplevelser och lärosätenas synliga insatser.** Att endast en av tio upplever att universiteten och högskolorna agerar i någon större utsträckning är alarmerande och bör ses som en tydlig signal om behovet av mer proaktiva insatser.

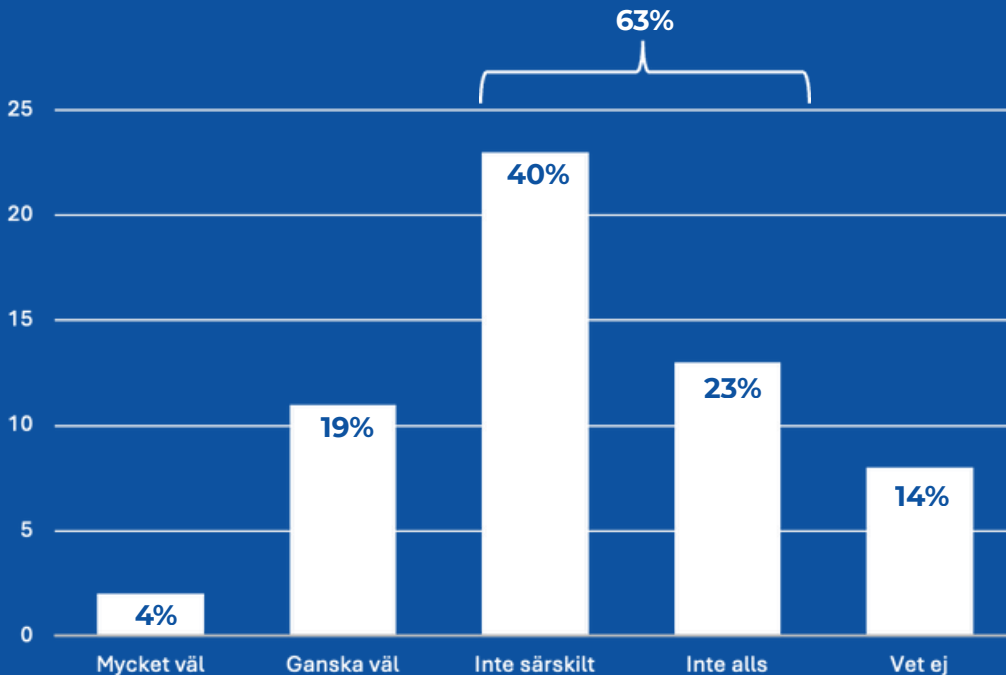
Glapp i universitetens och högskolornas förståelse av vad antisemitism är och hur den uttrycks

Drygt sex av tio respondenter anser att deras universitet eller högskola i låg eller mycket låg grad förstår vad antisemitism är eller hur den uttrycks.

En respondent uttrycker det så här:

"Jag önskar att fler på universitetet skulle utbildas om hur modern antisemitism ser ut. Det är så fruktansvärt jobbigt att gå runt i korridorer med hatiska budskap mot sig utan att någon annan än en själv och andra judar förstår. Det får en att känna sig galen."

Inte ens en av tio anser att förståelsen är mycket god. Detta tyder på att lärosätenas insatser kan präglas av okunskap eller en alltför snäv definition av antisemitism. I synnerhet krävs en ökad medvetenhet om "ambient antisemitism", det vill säga subtila, kulturellt inbäddade former av antisemitism som ofta förblir oadresserade.

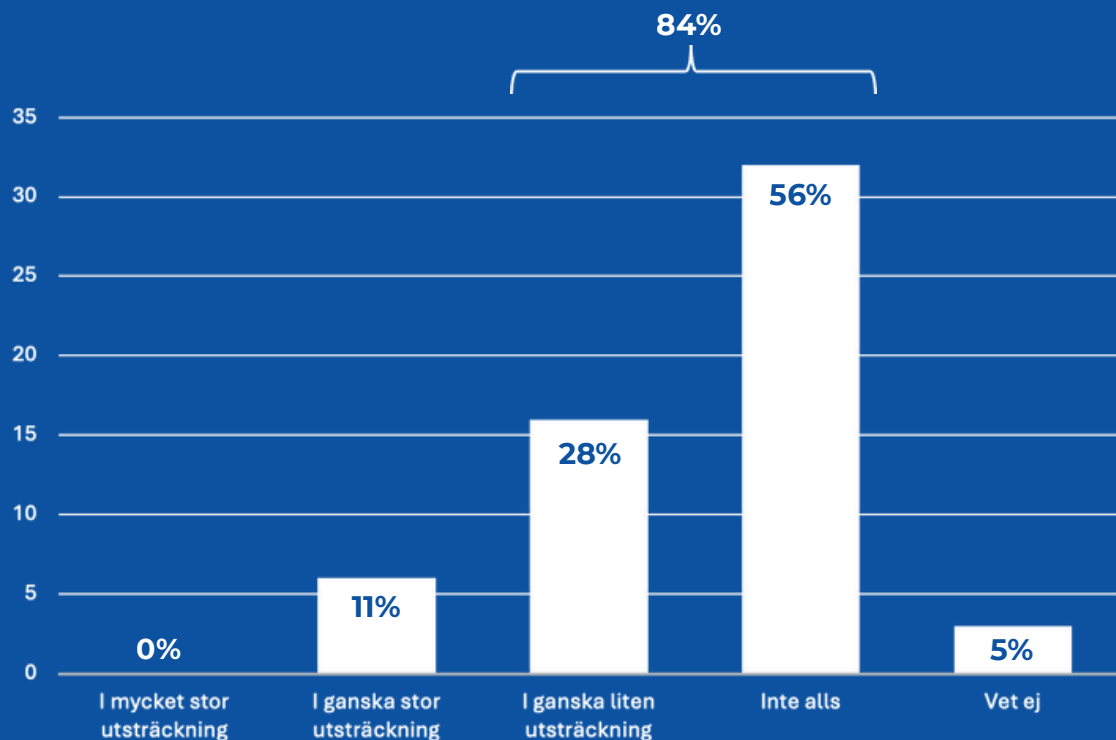

Lärosätenas insatser för att öka judiska studenters trygghet är otillräckliga

Fler än åtta av tio upplever inte att deras universitet eller högskola arbetar för att öka deras trygghet. Samtidigt uppger nio av tio av de tillfrågade att deras känsla av otrygghet har ökat efter den 7 oktober 2023.

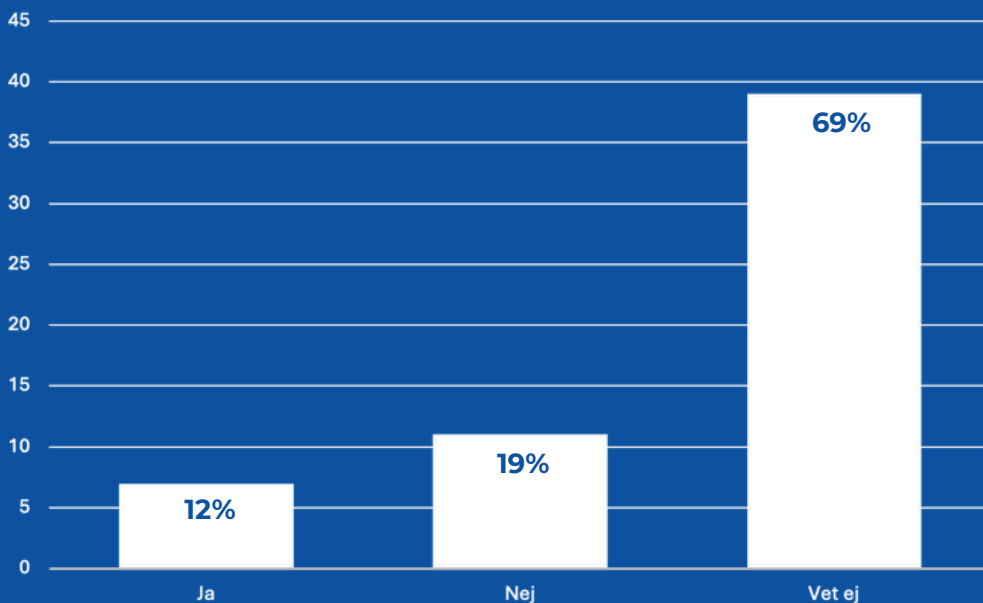
Det finns här en tydlig diskrepans mellan den upplevda otryggheten och lärosätenas synliga åtgärder.

Att ingen respondent anser att universiteten och högskolorna i mycket stor utsträckning bidrar till ökad trygghet understryker detta problem.

Avsaknad av tydliga riktlinjer för hantering av otrygghet och antisemitism

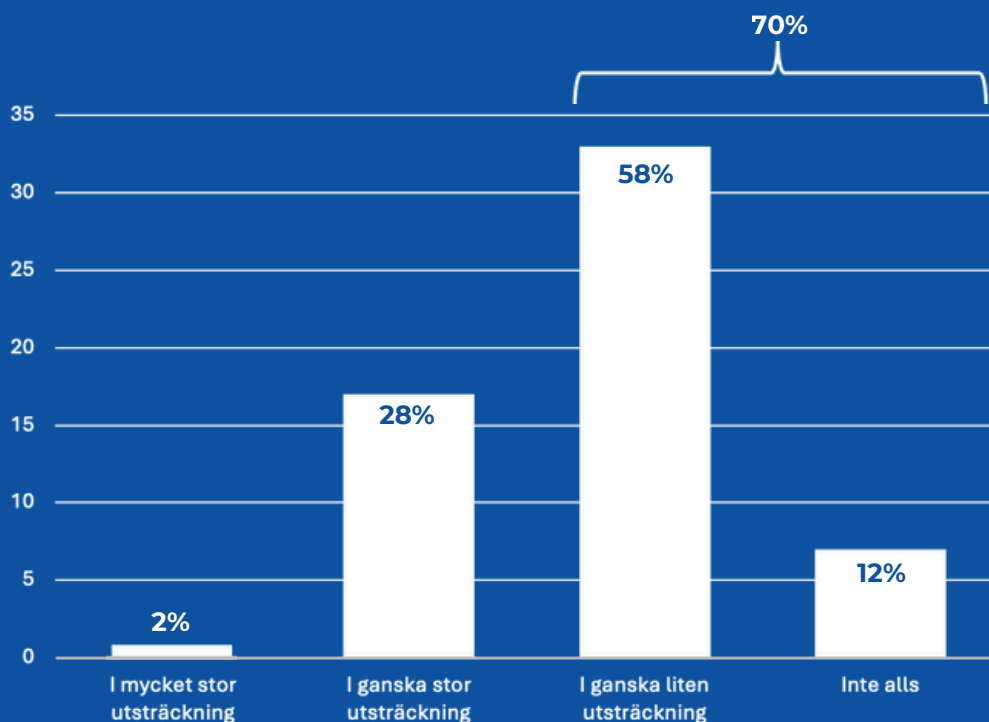
Sju av tio vet inte ifall det finns några rutiner eller riktlinjer på skolan för hur antisemitism ska hanteras. En femtedel anser att sådana saknas helt. Detta är ett allvarligt tillkortakommande, eftersom tydliga riktlinjer är grundläggande för att kunna agera snabbt och rättssäkert vid incidenter.

Tilltron till svenska samhällets institutioner vid utsatthet för antisemitism är låg

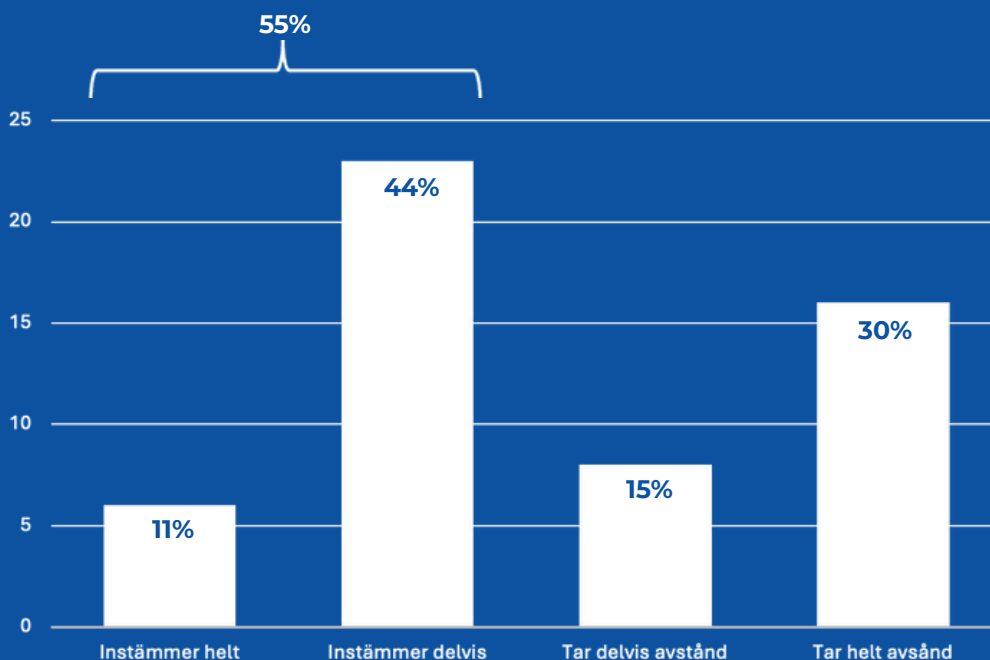
Sju av tio har låg eller mycket låg tilltro till att samhällets institutioner kan hjälpa dem om de utsätts för antisemitism.

Den bristande tilltron är problematisk och kan bidra till att färre väljer att anmäla. Flera respondenter vittnar om att deras erfarenheter av antisemitism inte tas på allvar. Resultatet går i linje med Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rapport från 2025 om antisemitiska hatbrott. BRÅ lyfter att skolor och polis brister i att uppfatta och agera mot antisemitism, vilket skapar misstro och ökad otrygghet, något vi ser prov på i respondenternas svar.

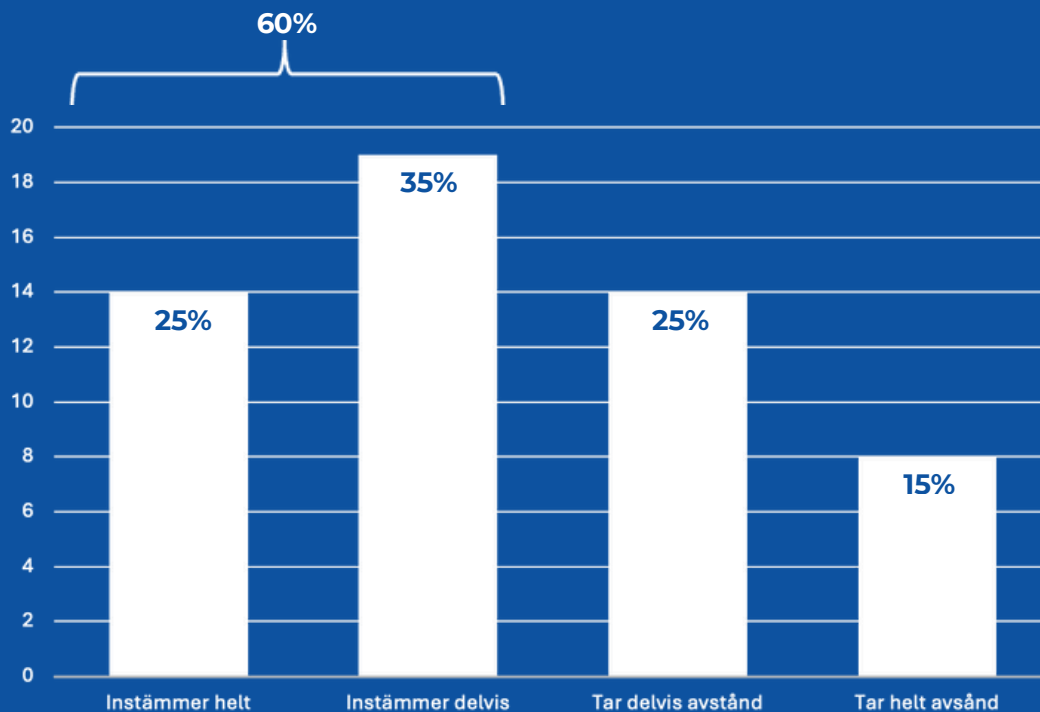
Sedan den 7 oktober upplever judar sig i mindre utsträckning som en del av gemenskapen på universitetet och högskolan

Över hälften uppger att de i mindre utsträckning känner sig som en del av universitets- och högskolegemenskapen efter den 7 oktober 2023. Det visar tydligt hur antisemitismen på campus bidrar till en känsla av otrygghet och exkludering. Siffrorna talar sitt tydliga språk: antisemitism leder till att judiska studenter inte känner sig skyddade eller välkomna.

Sedan den 7 oktober upplever sig judiska studenter och anställda på universitet och högskolor i mindre utsträckning som en del av en svensk gemenskap

Sex av tio uppger att de i mindre utsträckning känner sig som en del av det svenska samhället efter den 7 oktober. Det tyder på en känsla av alienation. Detta är en varningssignal för demokratin. När en minoritetsgrupp upplever att deras rättigheter och säkerhet inte skyddas, försvagas både tilliten till samhällsinstitutioner och möjligheten till full delaktighet i det demokratiska livet.

”

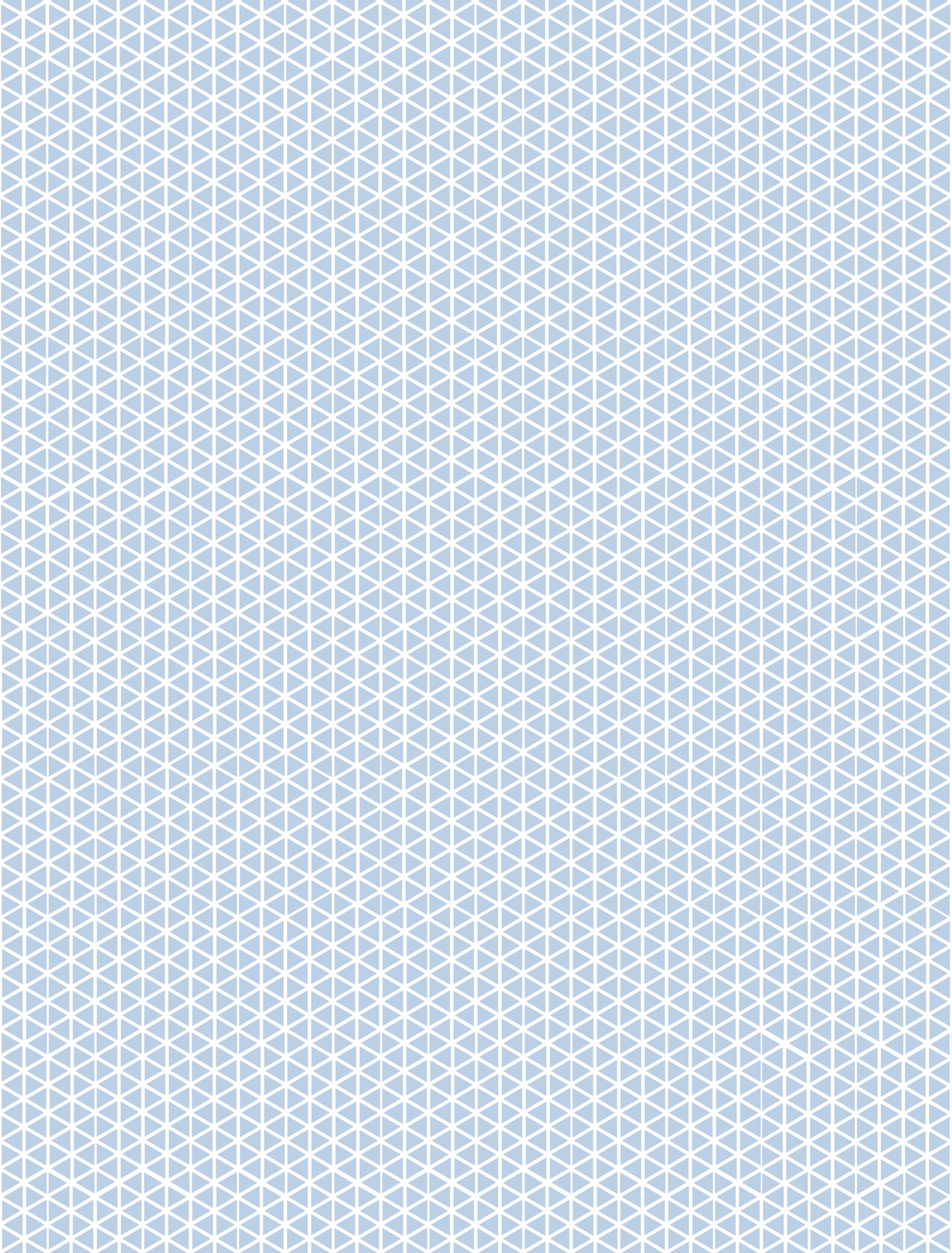
Det känns som att hela samhället är emot en (och då menar jag inte åsiktsmässigt utan jag menar ens existens), och det är en förjävlig känsla som inte går att beskriva. Har haft en ångest till och från sedan 7 oktober som inte lämnar kroppen och tankar som aldrig kommer lämna, när man ser vad judar är med om i världen och i Sverige.

”

Känslan av utanförskap, skuldbeläggning, exkludering att vara utanför ett vi – att vara antagonisten. Att vara den onde, förövaren. Att vara skyldig. Rädslan för konspirations-teorier – hat – hot om våld – anklagelser.

”

Om de hade vetat att jag var jude och stöttar Israels existens, vad hade de gjort med mig då?

SLUTSATSER

Den otrygghet som judiska studenter och anställda upplever vid svenska universitet och högskolor varken erkänns eller möts av tillräckliga insatser från lärosätena. Respondenterna vittnar om en känsla av att vara omgiven av antisemitism, något som i rapporten benämns som "ambient antisemitism". Otryggheten på svenska universitet genererar hos många en minskad känsla av vara en del av såväl universitets- som samhällsgemenskapen. Detta kan i förlängningen utgöra en risk för svensk demokrati då tilliten till samhällsinstitutioner och möjligheten till full delaktighet i det demokratiska livet minskar.

Ett glapp mellan upplevd otrygghet och erkänd utsatthet

Ett tydligt resultat i undersökningen är att många judiska studenter och anställda upplever en försämrad trygghet på campus efter den 7 oktober. **Nio av tio anser att tryggheten på universitet och högskolor har försämrats efter den 7 oktober och nästan varannan respondent känner sig otrygg på universitetet idag.**

Samtidigt visar resultaten att det ofta finns en begränsning i hur lärosäten hanterar denna typ av utsatthet. Fokus läggs i stor utsträckning på händelser som är polisanmälda eller klassificerade som brott, vilket gör att många erfarenheter av otrygghet och exkludering riskerar att förbises. Detta trots att dessa upplevelser påverkar studenters och anställdas vardag och psykiska välmående negativt på ett omfattande sätt.

Otryggheten leder till undandragande från gemenskapen på universitet och högskolorna. Över hälften av respondenterna uppger att de i mindre grad känner sig som en del av gemenskapen på universitet och högskolor, och sex av tio uppger att de i mindre grad känner sig som en del av det svenska samhället. Denna utveckling speglar inte bara individuella känslor av exkludering, utan också en mer långsiktig risk för social och institutionell desintegration.

Om samtida antisemitism inte adresseras riskerar lärosätena att förlora förtroende som inkluderande och rättvisa institutioner. Detta är en varningssignal för demokratin: när en minoritetsgrupp upplever att deras rättigheter och säkerhet inte skyddas, försvagas både tilliten till samhällsinstitutioner och möjligheten till full delaktighet i det demokratiska livet. Historiska erfarenheter visar att när sådana mönster tillåts fortgå, kan konsekvenserna bli allvarliga för både minoriteter och samhället i stort.

A hand is visible at the bottom, holding a small Swedish flag on a thin black pole. The flag is blue with a yellow cross. The background is a clear, light blue sky. A white circular graphic is positioned on the left side of the image, containing text.

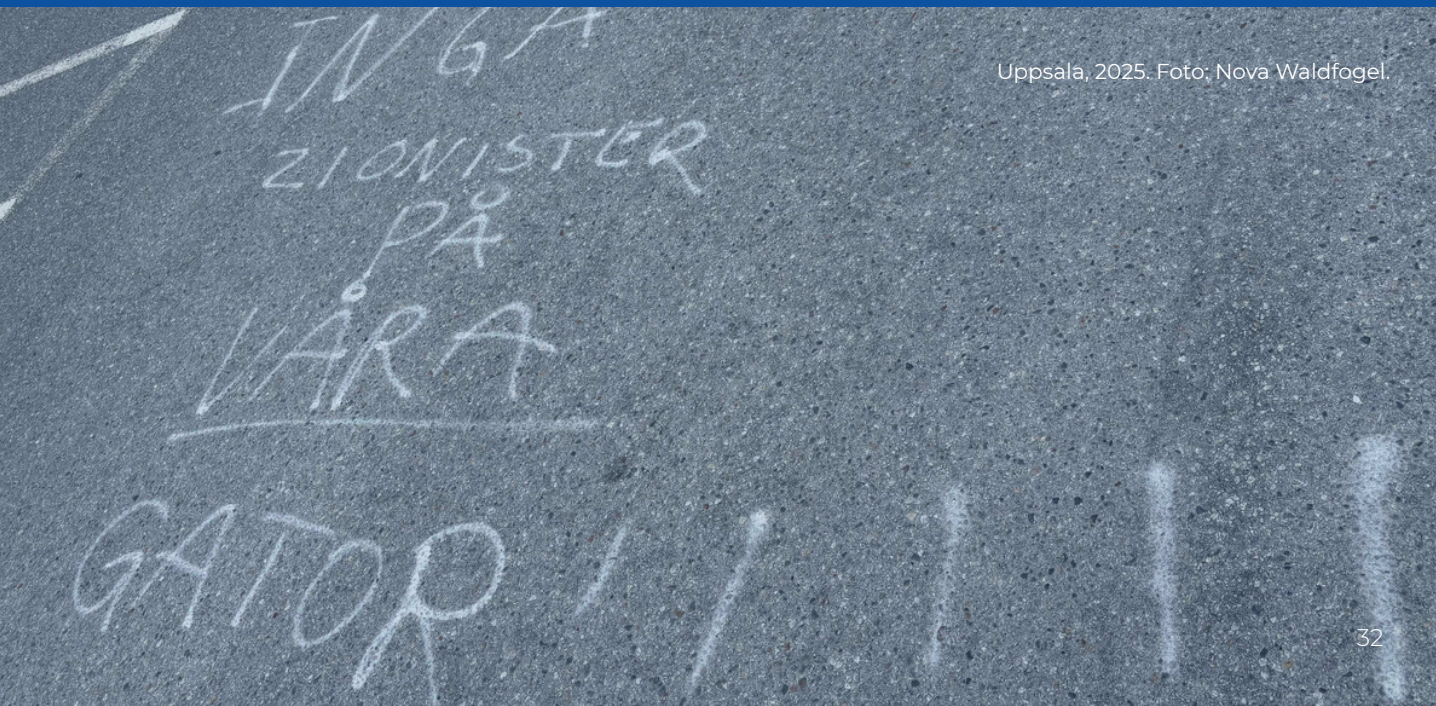
6 av 10

uppges att de i
mindre grad känner
sig som en del av det
svenska samhället

Lärosätenas respons speglar inte studenternas verklighet

Det finns ett glapp mellan den judiska minoritetens problemformulering och universiteten och högskolornas förmåga att agera. Judiska studenter och anställda upplever inte att lärosätena tar deras oro på allvar. Lärosätenas åtgärder tenderar i de allra flesta fall att utebli. Undersökningen visar tydligt att studenters egna upplevelser av otrygghet och antisemitism inte tas på allvar. Exempelvis räknas ofta inte den utsatthet en student känner när den passerar demonstrationer eller affischer med antisemitiska slagord och budskap som ett problem av lärosätena, trots att det genererar stark otrygghet.

Denna känslomässiga och psykosociala utsatthet är inte mindre reell, men den faller ofta utanför de formella kategorier universitet, högskolor och samhällsinstitutioner arbetar med.

Uppsala, 2025. Foto: Nova Waldfogel.

Ambient antisemitism

Undersökningen visar på förekomsten av så kallad “ambient antisemitism” dvs subtila, ständigt närvarande uttryck som skapar en fientlig eller exkluderande miljö utan att nödvändigtvis bryta mot lagen.⁵ Det kan handla om stereotypa bilder, lärares tystnad i klassrummet eller retorik som riktas mot “sionister” men i praktiken träffar judar generellt. Hit hör även den israelrelaterade antisemitismen som bl.a. Segerstedtinstitutet lyft, där antisemitism döljs bakom kritik mot Israel.⁶

Antisemitiska uttryck förekommer i både tydliga och i mer svårtolkade former: från heilande på studentklubbar till klotter med “död åt sionister”, men också gråzonsfall där affischer med budskapet “bring them home” (som syftar på den israeliska gisslan i Gaza) rivs ner. Sådana handlingar skapar en känsla av konstant och lågintensiv utsatthet, där judiska studenter och anställda upplever sig omgivna av antisemitism, ofta utan stöd eller uppföljning från universitetet. Den upplevda avsaknaden av stöd förstärker känslan av utsatthet. I undersökningen framgår det att lärosätena i dag saknar verktyg att identifiera, förstå och hantera denna nya form av antisemitism. Traditionella metoder för att bekämpa diskriminering räcker inte till. Det krävs ett paradigmskifte i hur antisemitism förstås och bemöts i vår samtid.

Uppsala centrum 2025. Triangeln på bilden har förbjudits i bl. a. Berlin pga kopplingar till Hamas. Foto: anonym.

”

*Jag har valt att ta av mig min
davidsstjärna runt halsen.
Det hade aldrig ens kommit på
tanken innan 7:e.*

”

*Grupper av studenter söker
upp lärares privata sidor på
ex Facebook och letar efter
symboler/indikationer på om
läraren är judisk.*

”

*Det finns en allmän oro att man
ska utsättas för något. Man vet
inte alltid vem det är man pratar
med och hur de reagerar på ens
identitet. Jag har inte utsatts för
något direkt eftersom jag är så
pass selektiv när det gäller hur jag
uttrycker min identitet.*

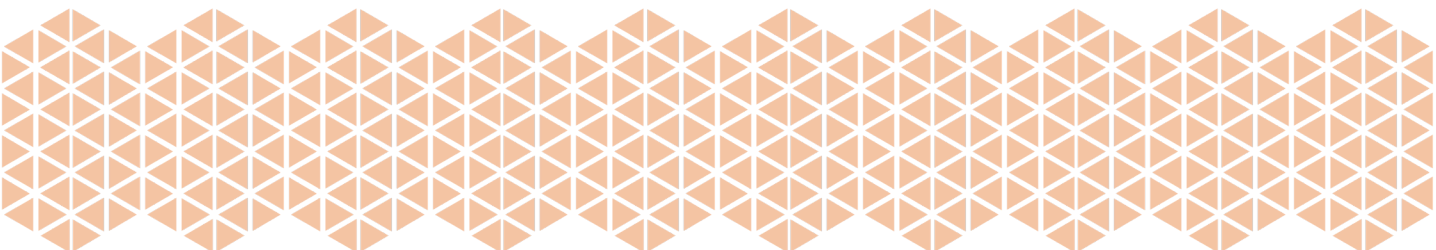
ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Syftet med rapporten har varit att belysa den otrygghet som många judiska studenter och anställda vid svenska universitet och högskolor upplever. Samtidigt är det viktigt att blicka framåt och bidra till ett aktivt arbete för att minska denna otrygghet.

Med utgångspunkt i rapportens resultat presenteras därför här fem åtgärdsförslag med tillhörande uppmaningar. De grundar sig i övertygelsen om att dialog och kunskap är nycklar till ökad trygghet och en starkare känsla av inkludering, vilka är två av de mest centrala utmaningarna som rapporten identifierar.

Det är också tydligt att universitet och högskolor har brustit i sin kommunikation om vilka stödfunktioner och arbetsprocesser som finns (om de finns) när en student eller anställd utsätts för antisemitism. Åtgärdsförslagen innehåller därför även insatser för att stärka både kommunikationen och utvecklingen av handlingsplaner.

Tillsammans täcker dessa åtgärdsförslag brett de problem som identifieras i rapporten. Vår förhoppning är att de snabbt omsätts i konkret handling, så att svenska universitet och högskolor blir trygga miljöer för alla studenter oavsett bakgrund.

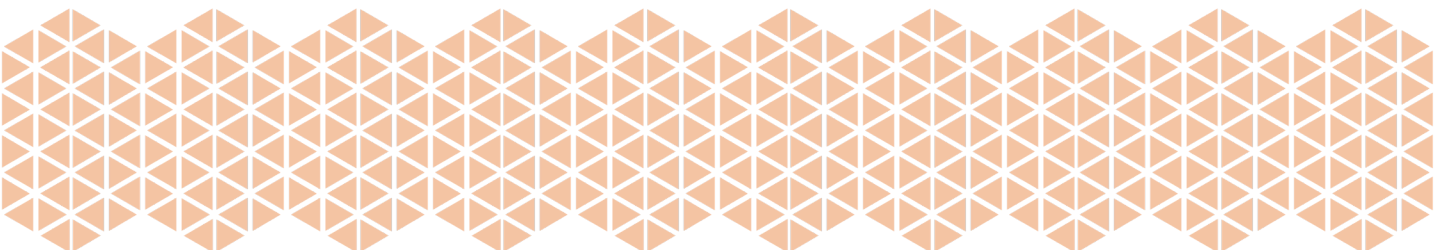
Bjud in judiska studenter och judiska föreningar till dialog

Mer än hälften av respondenterna upplever att de i mindre utsträckning känner sig som en del av universitets- och högskolegemenskapen efter den 7 oktober 2023. Det visar att den antisemitism som förekommer genererar en känsla av att inte vara skyddad eller inkluderad.

Universitet bör arbeta aktivt för att återintegrera dessa studenter och anställda i gemenskapen, bland annat genom att skapa trygga rum och synliggöra judiska studenters perspektiv i det offentliga samtalet.

Lyssna in judiska studenters behov och perspektiv, både för ett proaktivt trygghetsarbete och vid fall av specifika incidenter.

Utbildning i samtida antisemitism för personal och studenter

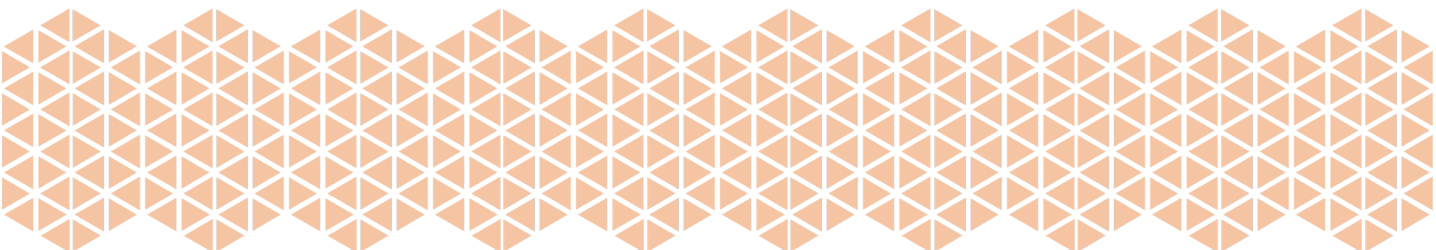
Endast en av tio anser att universitetets förståelse för vad antisemitism är och hur den uttrycker sig är mycket god. Detta tyder på att universitetens insatser kan präglas av okunskap eller en alltför snäv definition av antisemitism. I synnerhet krävs en ökad medvetenhet om israelrelaterad antisemitism samt "ambient antisemitism", vilket kan förklaras som subtila, kulturellt inbäddade former av antisemitism som ofta förblir oadresserade.

Lärosätena bör införa obligatoriska kompetenshöjande insatser om antisemitism för undervisande personal, studentkårer, säkerhets-personal och stödfunktioner.

Innehållet bör inkludera samtida antisemitism, konspirationsteorier, antisemitism inom aktivism samt israelrelaterad antisemitism.

Etablera tydliga, tillgängliga och kommunicerade handlingsplaner mot antisemitism

Undersökningen visar att sju av tio inte vet om det finns några rutiner eller riktlinjer på deras universitet för hur antisemitism ska hanteras, och en femtedel anser att sådana saknas helt. Detta är ett allvarligt tillkortakommande, eftersom tydliga riktlinjer är grundläggande för att kunna agera snabbt och rättssäkert vid incidenter. Universitet bör snarast kommunicera befintliga riktlinjer tydligare, och om sådana saknas, utveckla dem i samverkan med utsatta grupper.

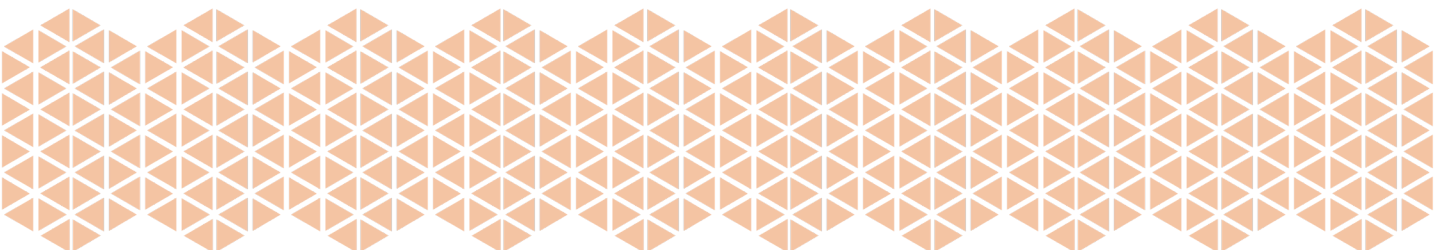
Lärosätena bör tydligt kommunicera de riktlinjer och handlingsplaner som finns på plats.

Lärosätena bör ha en särskilt utformad handlingsplan mot antisemitism som är skild från generella diskrimineringsplaner.

Den ska inkludera rutiner för incidentrapportering, anonymitetsskydd, och konkreta åtgärdsförslag.

Tydliggör gränsen mellan tillåten aktivism och hatbudskap

Undersökningen visar en tydlig klyfta mellan den otrygghet som många judiska studenter och universitetsanställda upplever, och det stöd de får från sina lärosäten.

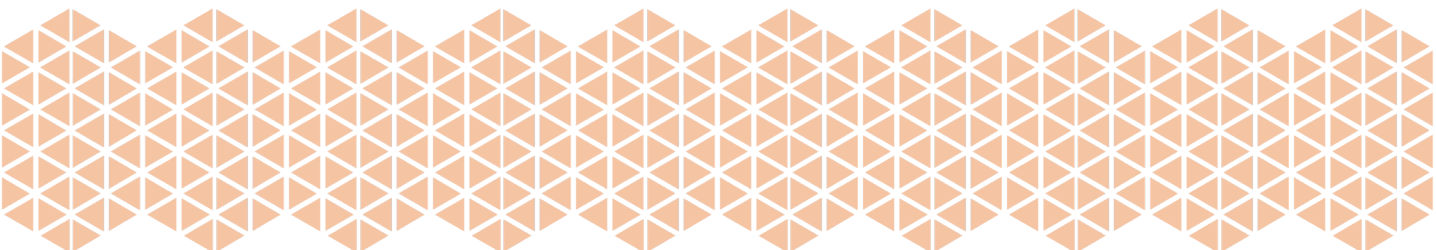
Samtida uttryck för antisemitism, ofta i form av aktivism med hatiska inslag, möts av osäkerhet och passivitet från universitetens sida, vilket bidrar till en miljö där hälften av respondenterna övervägt att inte vistas på campus.

Universitet och högskolor måste ta ansvar för vad som sker i deras offentliga utrymmen, inklusive affischering och evenemang.

Det kräver både policystyrning och mod att markera mot hatisk eller exkluderande retorik även när den uttrycks i "aktivistisk" form.

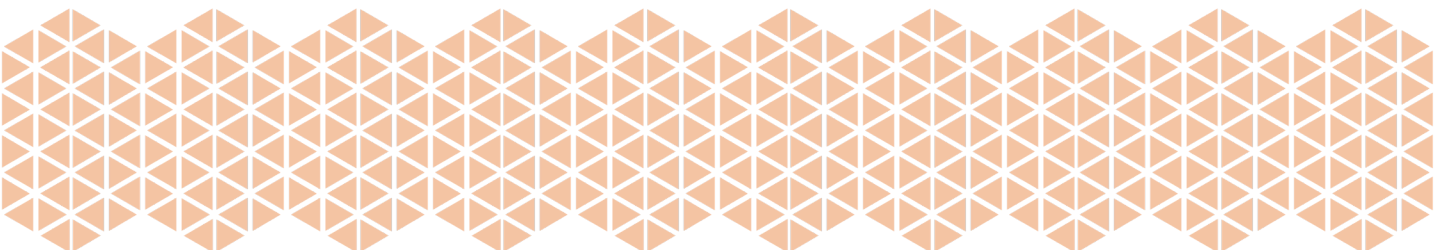
Inrätta en oberoende kontaktperson eller ombudsman för minoritetsstudenter

Flera judiska studenter vittnar om att de avstår från att anmäla incidenter av rädsla för att identifieras som judar eller för att det kan påverka deras relation till examinerande lärare. Andra beskriver hur de visserligen anmält, men inte fått adekvat stöd från universitetet.

Respondenternas svar visar tydligt på behovet av åtgärder som stärker både anmälningsbenägenheten och tilliten till att universitet och högskolor hanterar ärenden ansvarsfullt och rättssäkert.

Universitet och högskolor bör upprätta en funktion frikopplad från kursledningar eller institutioner dit studenter kan vända sig vid upplevd diskriminering utan rädsla för repressalier.

SLUTORD

Rapportens huvudsakliga syfte har varit att synliggöra den otrygghet som många judiska studenter och anställda upplever vid svenska universitet och högskolor. Denna otrygghet tar sig olika uttryck och påverkar inte bara den akademiska vardagen utan också det egna välmåendet.

Den demokratiska rätten att demonstrera är viktig och bör inte inskränkas och de bilder som presenteras i rapporten är inte alla nödvändigtvis att betrakta som uttryck för antisemitism i sig. Snarare är de tänkta att illustrera den känsla av otrygghet som uppstår när man ständigt omges av budskap som kan upplevas som fientliga eller exkluderande. Detta fenomen har kommit att kallas "ambient antisemitism", en form av bakgrundsbrus av hat eller misstro som i längden riskerar att skapa en känsla av utsatthet och oro. Samtidigt vill vi understryka att även om israelkritisk aktivism kan bidra till otrygghet, är den inte per definition ett uttryck för antisemitism. Gränsdragningen kan ibland vara svår att göra, vilket även respondenterna i rapporten vittnar om.

Vi hoppas att denna rapport kan fungera som ett första steg mot förändring. Vår ambition är att den ska bidra till ökad förståelse, ökad medvetenhet och ett mer aktivt arbete för inkludering. I förlängningen vill vi se att svenska universitet och högskolor utvecklas till verkligt trygga miljöer, där alla judiska studenter och anställda kan känna sig välkomna.

*Maja Lapidus,
Rapportförfattare och ledamot i
Judiska ungdomsförbundet i Sverige*

*Naima Grossman,
Rapportförfattare och generalsekreterare för
Judiska ungdomsförbundet i Sverige*

Tack till Forum för levande historia och Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet för stöd och hjälp i framtagandet av rapporten.

Slutnoter

1. Brottsförebyggande rådet, Polisanmällda hatbrott med anti-semitiska motiv under hösten 2023 (Stockholm: Brottsförebyggande rådet, 2024)
https://bra.se/download/18.403f39de192bd4311312f3a/1730121598127/2024_Polisanmalda-hatbrott-med-antisemitiska-motiv-under-hosten-2023.pdf

2. Brottsförebyggande rådet, Antisemitiska hatbrott – samtida erfarenheter från judiska församlingar och organisationer (Stockholm: Brottsförebyggande rådet, 2025)
https://bra.se/download/18.78730b7719712a9211d1a138/1748937561978/2025_9_Antisemitiska%20hatbrott.pdf

3. Antisemitism – då och nu, vad är antisemitism? – Antisemitism beskrivet som fördomar och hat mot judar, uttryckt som attityder och handlingar (t.ex. diskriminering och våld)
<https://antisemitismdaochnu.se>

4. Jfr. Christer Mattsson, Robin Andersson Malmros & Morten Sager (red.), Rapport 13: Antisemitism i Sverige efter den 7 oktober. Erfarenheter och konsekvenser (Göteborg: Segerstedtinstitutet, Göteborgs universitet, 30 september 2024)
<https://www.gu.se/segerstedtinstitutet/publikationer/sis-rapportserie>

5. Jfr. Jonathan Boyd, "The pernicious effects of ambient antisemitism", *Jewish Policy Research* (insight, 20 februari 2025)
<https://www.jpr.org.uk/insights/pernicious-effects-ambient-antisemitism>

6. Christer Mattsson, Robin Andersson Malmros & Morten Sager (red.), Rapport 13: Antisemitism i Sverige efter den 7 oktober. Erfarenheter och konsekvenser (Göteborg: Segerstedtinstitutet, Göteborgs universitet, 30 september 2024)
<https://www.gu.se/segerstedtinstitutet/publikationer/sis-rapportserie>

2025 | Judiska ungdomsförbundet i Sverige

www.judiskungdom.se

